

FIIA 13/2017

COMMENT

Charly Salenius-Pasternak
Ulkopoliittinen instituutti

Suomen turvaaminen: Puolustusvoimat keskittyy jälleen valmiuteen

Suomi on muokannut kokonaisturvallisuuden suunnitteluaan ja palauttanut puolustusvoimille kyvyn nostaa valmiutta nopeasti. Tämä nostaa vastustajan kynnystä käyttää sotilaallista voimaa. Muutosten ajuri on ollut Venäjän sotilaallisen kyvyn vahvistuminen.

Suomalaisviranomaiset ovat järjestelmällisesti lisänneet maan valmiutta vastata sotilaalliseen konfliktiin kolmen viime vuoden aikana, kun turvallisuusympäristö Euroopassa on muuttunut. Valmiutta on lisätty selkeyttämällä ja muuttamalla lainsäädäntöä, lisäämällä koulutus- ja harjoittelumääriä sekä korottamalla määrärahoja. Kaikki tämä on parantanut puolustusvoimien kykyä reagoida aiempaa nopeammin, suuremmalla volyyymillä ja vahvemmin.

Suomen historialla ja maantieteellä oli keskeinen merkitys, kun maa säilytti kokonaisuudenpuolustuksen konseptin samaan aikaan kun useat Euroopan maat hankkiutuivat eroon kansallisista puolustussuunnitelmistaan 1990-luvun puolivälissä ja 2000-luvun alussa. Vaikka valmiutta Suomessa vähennettiin, järjestelmää ei vain ylläpidetty vaan myös modernisoitiin.

Nykyaikainen kokonaisturvallisuuden lähestymistapa on yksi kulmakivistä, jotka vahvistavat eri keinoin ('hybridi') Suomen kriisinsietokykyä suvereniteetin rajoitusyrityksiä vastaan. Myös kaksi muuta kulmakiveä eli vahva, tasa-arvoinen ja vakaa yhteiskunta sekä laaja kansainvälisen yhteistyön verkosto vahvistavat tätä sietokykyä. Osana laajan turvallisuuden lähestymistapaa yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin toimijat tapaavat jatkuvasti ja päivittävät

suunnitelmiaan. Eri osapuolet myös harjoittelevat sitä, miten yhteiskunnan kriittiset toiminnot ylläpidetään jopa syvän kriisin aikana. Tämän vakuutena on kansallinen puolustusjärjestelmä (ei vain puolustusvoimat). Se perustuu laajaan reserviin, jossa osalla joukoista on käytössään moderni varustus.

Yksi järjestelmän merkittävimmistä heikkouksista on ollut kyky vastata nopeasti sotilaallisiin hyökkäyksiin, joita ei heti luokitella selkeiksi sotilaallisiksi invaasioiksi. Valmiutta on nyt onnistuneesti parannettu, mutta muutokset ovat yhä käynnissä. Jos Suomen olisi vuonna 2014 pitänyt nopeasti vastata sotilaalliseen uhkaan maavoimin, Suomella olisi ollut käytössään vain parin joukkueen verran erikoisjoukkojen sotilaita. Tänä vuonna pystytään varustamaan ja siirtämään tuhansia sotilaita ympäri maata niin, että osastot voivat suorittaa ensimmäistä tehtäväänsä muutamassa tunnissa.

Meri- ja ilmavoimilla on entuudestaan ollut maavoimia korkeampi valmius, koska niiden tehtävänä on valvoa- ja turvata alueellinen koskemattomuus ympärivuorokautisesti. Valmiutta on kuitenkin nostettu ja myös käytännössä testattu. Ainakin yksi merivoimien alus partioi jatkuvasti tai on lähtövalmiina satamassa, toinen muutaman tunnin sisällä. Uudistetut Hornetit ovat lähialueen

suorituskykyisimpiä koneita, ja osa niistä on aina aseistettuna ja lähtövalmiina.

Hiljattain perustetut maavoimien valmiusyksiköt ja -osastot tulevat vahvistamaan valmiutta. Viime aikoihin asti maavoimat oli pohjimmiltaan koulutusorganisaatio. Uudet joukot mahdollistavat välittömän voimavarojen ja suorituskykyjen hajauttamisen ja tarvittaessa paikalliset vastahyökkäykset. Myös rajavartioston puolisolitaalliset joukot, jotka kuuluvat sisäministeriön alaisuuteen mutta ovat osa puolustus suunnittelua, ovat viestineet kasvaneesta valmiudesta reagoida nopeasti.

Nämä muutokset heijastavat todellisuutta, jossa strateginen varoitus potentiaalisesta hyökkäyksestä mitataan enintään viikoissa. Ennen oletettiin, että aseelliseen konfliktiin olisi kuukausia aikaa valmistautua: kouluttaa joukkoja ja hankkia tarvittavaa lisämateriaalia. Puolustusvoimien nykyisen ajattelun voi tiivistää lausahdukseen "jos se ei ole käsissämme, sitä ei ole olemassa". Tämä on merkittävä ajattelutavan muutos muutaman vuoden takaiseen verrattuna.

Kasvanutta valmiutta tuetaan lisäämällä sisäministeriön ja puolustusministeriön määrärahoja vuonna 2018 arviolta 98 miljoonalla eurolla. Noin 50 miljoonaa euroa käytetään sotilaallisen valmiuden

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

kasvattamiseen. Pienemmät summat ohjataan poliisille ja rajavartiostolle. Kun tulevat alus- ja hävittäjähan- kinnat lasketaan mukaan, Suomi tulee kohdistamaan puolustukseen NATO:n laskutavan mukaisesti kaksi prosenttia bruttokansantuotteestaan.

Myös lainsäädännön muutokset ovat lisänneet Suomen kykyä vastata joustavasti sotilaallisiin haasteisiin. Puolustusvoimat voi nyt esimerkiksi itse suojata kuljetuksia rauhan aikana, kun aiemmin poliisi on ollut kuljetusten turvallisuudesta vastaava viranomaisena. Toiseksi reservissä olevia voidaan nyt kutsua kertausharjoituksiin saman tien, kun aiemmin tähän vaadittiin kolmen kuukauden varoitusaika. Näin Suomen valmiutta voidaan kohottaa merkittävästi ja joustavasti – ilman valmiuslakien hyväksymistä.

Mainituista muutoksista huolimatta haavoittuvuuksia on yhä. Niihin kuuluvat puolustuksellisen syvyyden puute, modernin materiaalin rajallinen määrä ja reservin liian vähäiset harjoitukset. Noin 50 000 varusmiestä ja reserviläistä tosin osallistuu koulutukseen joka vuosi.

Yksi haavoittuvuus liittyy suomalaisviranomaisten kykyyn mukautua informaatioajan muutoksiin. Tämän korjaaminen vaatii muun muassa uutta lainsäädäntöä ja sopeutumista siihen, että kaikki ne, joilla on

kansallisen turvallisuuden näkö- kulmasta keskeistä osaamista, eivät välttämättä työskentele valtiolla. Kun oikeudelliset, käytännölliset ja organisaatiokulttuuriin liittyvät haasteet on selvitetty, Suomi voi kehittää merkittäviä kykyjä tieto- verkko- ja informaatiovaikuttami- seen. Tässä voisi olla mahdollisuus oppia jotakin Ruotsin, Yhdysvaltain, Britannian ja Viron kaltaisilta kump- paneilta.

Suomen viime vuosien toimet ovat nostaneet kynnystä käyttä soti- laallista voimaa maata vastaan menestyksekkäästi. Epäsuorasti ne myös edistävät alueellista vakautta, kun sotilaallisen riskinoton kustan- nukset Suomen lähialueella ovat kasvaneet.